

เกณฑ์การประเมินและตัวชี้วัด “รางวัลพระปกเกล้า”

รางวัลพระปกเกล้า เป็นรางวัลที่มอบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีความมุ่งหมายให้ท้องถิ่นที่สมัครเข้าร่วมการพิจารณาฯ ให้มีความสำคัญต่อการพัฒนาการบริหารจัดการและการดำเนินงานในท้องถิ่น ที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และมุ่งแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ทั้งนี้ รางวัลพระปกเกล้า ได้แบ่งเป็น 3 ประเภทรางวัลและในแต่ละประเภทรางวัล มีกรอบแนวคิดและเกณฑ์การประเมินฯ ที่แตกต่างกันไป ดังนี้

ประเภทที่ 1 ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

รางวัลพระปกเกล้าด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลในการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักความโปร่งใสในการบริหารงาน และหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรอบแนวคิด: ความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ความโปร่งใส (Transparency)

ความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา รวมทั้งต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีการวางระบบให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยง่าย

ทั้งนี้ ในโครงการรางวัลพระปกเกล้า กรอบแนวคิดในประเด็นความโปร่งใสนั้น จะเน้นในบริบทที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหาวิธีการทำงานที่มีความโปร่งใสโดยมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้ โดยต้องถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2539 และแนวทางประชาสัมพันธ์และเผยแพร่เอกสาร ตลอดจนวิธีการต่างๆ เพื่อแสดงถึงความโปร่งใส มีประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) การเผยแพร่ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและรายจ่ายเพิ่มเติม
- 2) การเผยแพร่มติการประชุมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อผลได้ผลเสียของประชาชน

- 3) การเผยแพร่มติของสภาที่ผ่านการรับรองแล้ว โดยเฉพาะมติที่กระทบต่อสิทธิหน้าที่ รวมทั้งผลได้ผลเสียแก่ประชาชน รวมทั้งมติอื่นๆ ที่ประชาชนควรทราบ
- 4) การเผยแพร่วาระการประชุมของสภาท้องถิ่น จะต้องปิดประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้าเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภา ซึ่งสภาต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร
- 5) การเผยแพร่ข้อบังคับตำบล กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง รวมทั้งข่าวสารราชการที่ประชาชนควรรู้และประชาชนต้องปฏิบัติ
- 6) การเผยแพร่ขั้นตอนการปฏิบัติงาน รวมทั้งเงื่อนไขการติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การชำระภาษีต่างๆ การขออนุญาตก่อสร้างอาคาร เป็นต้น ให้ประชาชนรู้ว่า มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร ต้องใช้เอกสารอะไรและระยะเวลาานเท่าใด
- 7) การเผยแพร่ผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 8) การเผยแพร่เอกสารการจัดซื้อ-จัดจ้าง โดยเฉพาะการสอบราคาหรือประกวดราคา
- 9) การเผยแพร่ข้อมูลด้านการเงิน – การคลัง
- 10) การเผยแพร่ข้อมูลอื่น ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่าควรเปิดเผยและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation)

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) เป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์มากมายหลายประการ กล่าวคือ เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่ย่ำแย่ที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน

ทั้งนี้ ในโครงการรางวัลพระปกเกล้า กรอบแนวคิดในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชน นั้น ให้ความสำคัญกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน 5 ระดับ โดยแต่ละระดับหมายถึงสัดส่วนของบทบาทของประชาชนในกิจกรรมนั้น ยิ่งระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงนั้นหมายถึงบทบาทของประชาชนสูงตามไปด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 5 ระดับ (ดังแผนภาพ) ได้แก่

(1) การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร : เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับต่ำที่สุด บทบาทของประชาชนน้อยมาก เพียงแต่รับทราบที่เกิดอะไรที่ไหน ดังนั้นรูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้อยู่ในลักษณะการให้ข้อมูลทางเดียวจากรัฐสู่ประชาชนเช่น การจัดทำสื่อเผยแพร่

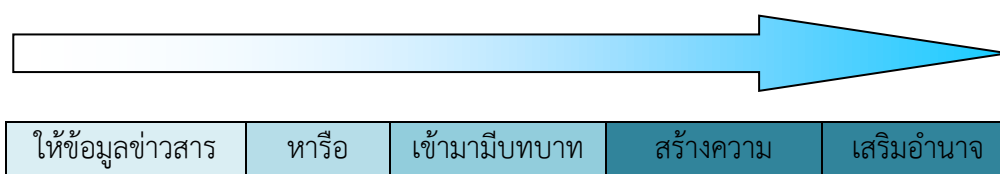
(2) การมีส่วนร่วมในระดับหารือ : เป็นลักษณะของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ รูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้เช่น การสำรวจความคิดเห็น การประชุมสาธารณะ

(3) การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท : เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงานตลอดกระบวนการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจังและมีจุดมุ่งหมายชัดเจน ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในทางเลือกต่างๆ รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนขั้นนี้ใกล้เคียงกับการมีส่วนร่วมในระดับการร่วมมือ เพียงแต่รูปแบบการมีส่วนร่วมแบบร่วมมือมีลักษณะเป็นกิจกรรมถาวรมากกว่าการมีส่วนร่วมในขั้นนี้

(4) การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ : เป็นการให้บทบาทของประชาชนในระดับสูง โดยประชาชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ ฉะนั้นความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในการตัดสินใจค่อนข้างสูง รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน และคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชน

(5) การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน : เป็นขั้นที่ให้ความสำคัญบทบาทประชาชนในระดับที่สูงที่สุด เพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ รัฐหรือองค์กรปกครองท้องถิ่นจะดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ที่รู้จักกันดีคือ การลงประชามติ หรือ สภาเมือง

แผนภาพที่ 2 : แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

Inform	Consult	Involve	ร่วมมือ Collaborate	Empower
--------	---------	---------	------------------------	---------

เกณฑ์การประเมิน

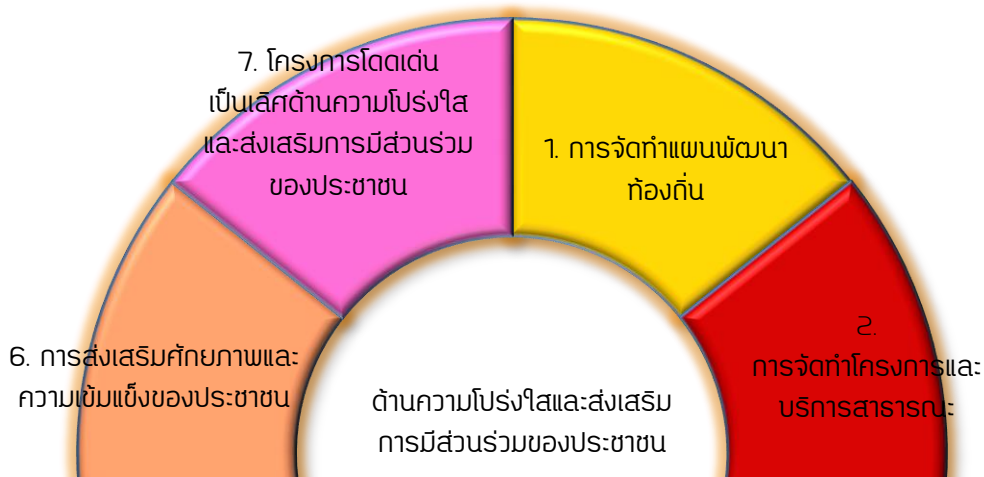
ภายใต้หลักการความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวข้างต้น การประเมินรางวัลพระปกเกล้าด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงอาศัยเกณฑ์การประเมินหรือตัวชี้วัด แบ่งเป็น 7 หมวด ดังนี้

- **หมวดที่ 1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น** เป็นการพิจารณาประเมินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบปฏิบัติของกฎหมาย ตั้งแต่ขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนแผนพัฒนาท้องถิ่น และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ขั้นตอนการจัดทำหรือปรับแผนพัฒนาท้องถิ่น และขั้นตอนการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น
- **หมวดที่ 2 การจัดทำโครงการและบริการสาธารณะ** เป็นการพิจารณาประเมินกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการและบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการจัดทำโครงการหรือการบริการสาธารณะที่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่การคิดค้นนวัตกรรมในการดำเนินงาน
- **หมวดที่ 3 การบริหารการเงินการคลังท้องถิ่น** เป็นการพิจารณาประเมินการบริหารงานทางการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระเบียบปฏิบัติของกฎหมาย รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความโปร่งใสและมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านนี้อย่างชัดเจน
- **หมวดที่ 4 กระบวนการกิจการสภาท้องถิ่น** เป็นการพิจารณาประเมินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสภาท้องถิ่น ซึ่งสภาท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญทางด้านนิติบัญญัติในการพิจารณาข้อบัญญัติท้องถิ่น ข้อบัญญัติงบประมาณท้องถิ่น และติดตามตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร

- **หมวดที่ 5 การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร** เป็นการพิจารณาประเมินกิจกรรมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชน เพื่อสะท้อนถึงความโปร่งใสและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น
- **หมวดที่ 6 การเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของประชาชน** เป็นการพิจารณาประเมินกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของประชาชน ทั้งในรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้โดยทั่วไป การเสริมสร้างความสามารถเฉพาะทาง การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ ค่านิยมอื่นๆ และที่สำคัญการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะศักยภาพและความเข้มแข็งของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น
- **หมวดที่ 7 โครงการที่โดดเด่นเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน** เป็นการพิจารณาประเมินโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แสดงถึงความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างโดดเด่นเป็นเลิศ เพื่อเป็นตัวอย่างการบริหารงานและการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมประกอบการพิจารณารางวัล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะได้รับรางวัลพระปกเกล้าด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนจำเป็นต้องแสดงถึงความโปร่งใสในการบริหารงานและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่นในมิติต่างๆ รวม 7 มิติ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 : แสดงเกณฑ์การประเมินรางวัลพระปกเกล้า
ประเภท ความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

แผนภาพที่ 4 : แสดงเกณฑ์การประเมินรางวัลพระปกเกล้า จำแนกรายหมวด ประเภท ความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเภทที่ 2 ด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสามานฉันท์

รางวัลพระปกเกล้าด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสามานฉันท์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนในพื้นที่มากที่สุด ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการดูแลรักษาความสงบ ตลอดจนปลูกจิตสำนึกแห่งพลังความสามัคคีของคนในพื้นที่ ได้ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานในการเสริมสร้างสันติสุขและความสามานฉันท์ ให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น อันเป็นรากฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดความสันติสุขสามานฉันท์ในระดับชาติ

กรอบแนวคิด: การบริหารจัดการความขัดแย้งและการสร้างความสามานฉันท์สันติสุข

รางวัลพระปกเกล้า ด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสามานฉันท์ นั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถส่งโครงการ/กิจกรรม เข้าร่วมโครงการโดยแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 - ในกรณี ไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในท้องถิ่นของท่าน แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและมีกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นมาตรการป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในท้องถิ่น สถาบันฯ จะพิจารณาท้องถิ่นของท่านในลักษณะที่เรียกว่า “การเสริมสร้างความสามัคคี สันติสุข และความสามานฉันท์”

รูปแบบที่ 2 - ในกรณี มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในท้องถิ่นของท่าน หรือความขัดแย้งได้รับการแก้ไขไปแล้ว สถาบันฯ จะพิจารณาท้องถิ่นของท่านในลักษณะที่เรียกว่า “การจัดการความขัดแย้ง”

ทั้งนี้ ในโครงการรางวัลพระปกเกล้า มองว่าความขัดแย้งมาจากปัญหาความสัมพันธ์ ค่านิยมที่แตกต่างกัน ปัญหาด้านข้อมูลและการสื่อสาร ปัญหาด้านโครงสร้างที่มีระบบการจัดการที่ไม่ทั่วถึง การกระจายผลประโยชน์และการตอบสนองความต้องการที่ไม่เท่าเทียม โดยมี ระดับของความขัดแย้ง ได้แก่

- (1) ความขัดแย้งซ่อนเร้น - เป็นความขัดแย้งที่มีอยู่แต่ยังไม่เกิดเต็มที่ และยังไม่แบ่งแยกอย่างชัดเจน อาจยังไม่ตระหนักว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น
- (2) ความขัดแย้งเริ่มปรากฏ - เป็นความขัดแย้งที่กำลังจะปรากฏออกมา เริ่มเห็นว่ามีคู่กรณี มีการระบุข้อพิพาท แต่กระบวนการร่วมมือเพื่อให้เกิดการตอรองยังไม่เกิดขึ้น
- (3) ความขัดแย้งที่ปรากฏ - เป็นความขัดแย้งที่มีคู่พิพาทและมีการตอบโต้กันอย่างชัดเจน โดยอาจจะมีการกระบวนการที่เข้าไปจัดการกับกรณีพิพาท

ซึ่งมีระดับความสัมพันธ์ของความขัดแย้ง ได้แก่ ความขัดแย้งในตัวตน ความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับชุมชน ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับรัฐ และความ

ขัดแย้งของกฎหมาย โดยระดับความสัมพันธ์ของความขัดแย้งแต่ละระดับจะนำไปสู่ความรุนแรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการหรือความสามารถในการจัดการเพื่อการสลายผลความขัดแย้ง และเมื่อพิจารณาถึง “วงจรความขัดแย้ง” จะพบว่าจุดเริ่มต้นมาจากเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ระบบคิด หรือผลพวงจากการกระจายทรัพยากรไม่เป็นธรรม และมีความแตกต่างกัน ความตระหนักรู้ถึงความขัดแย้งนำไปสู่การปรากฏชัดของความขัดแย้ง ที่มีระดับความขัดแย้งและความสัมพันธ์ของความขัดแย้งที่แตกต่างกัน เป็นภาวะของการเร่งความขัดแย้ง ฉะนั้น กระบวนการที่ตามมาคือ “การจัดการความขัดแย้ง” ซึ่งหากกระบวนการจัดการความขัดแย้งเชิงสันติวิธี ความขัดแย้งก็จะยุติลง ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี แต่หากความขัดแย้งยังสลายไม่ได้ ก็จะเข้าสู่วงจรความขัดแย้งใหม่ ฉะนั้น กระบวนการจัดการความขัดแย้งสำคัญ คือ “การเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์”

เกณฑ์การประเมิน

จากความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการความขัดแย้งและการสร้างความสมานฉันท์สันติสุข การประเมินรางวัลพระปกเกล้าด้านการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ อาศัยเกณฑ์การประเมินหรือตัวชี้วัด แบ่งเป็น 5 หมวด ดังนี้

- **หมวดที่ 1 ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน** เป็นการพิจารณาประเมินจากภารกิจที่บังคับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกระทำ หรือต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ตามระเบียบ และกฎหมาย เช่น แต่งตั้งตัวแทนประชาชนเป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เปิดเผยรายรับรายจ่าย การจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น ซึ่งในหมวดนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญของการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งในระดับเบื้องต้น
- **หมวด 2 การจัดการองค์กรเพื่อการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์** เป็นการพิจารณาประเมินภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญและการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ กลไกการดำเนินงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรองรับภารกิจในการส่งเสริมให้เกิดสันติสุขและสมานฉันท์ โดยพิจารณาจาก วิสัยทัศน์ นโยบายของผู้บริหาร เชื่อมโยงมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ ตลอดจนโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในแต่ละปี ว่ามีการให้ความสำคัญในประเด็นการบริหารจัดการความขัดแย้งและการเสริมสร้างสันติสุขสมานฉันท์ เพียงใด นอกจากนี้ ยังพิจารณาจากข้อมูลสถิติต่างๆ ที่เกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรง หรือสถานการณ์ความ

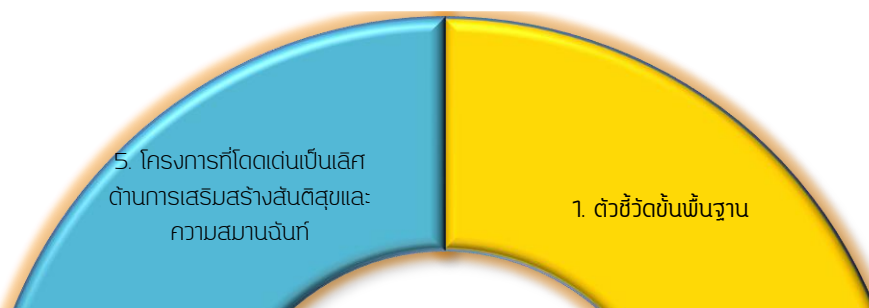

ขัดแย้งภายในชุมชนท้องถิ่น ที่จะใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการวางนโยบายการทำงานด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์อีกด้วย

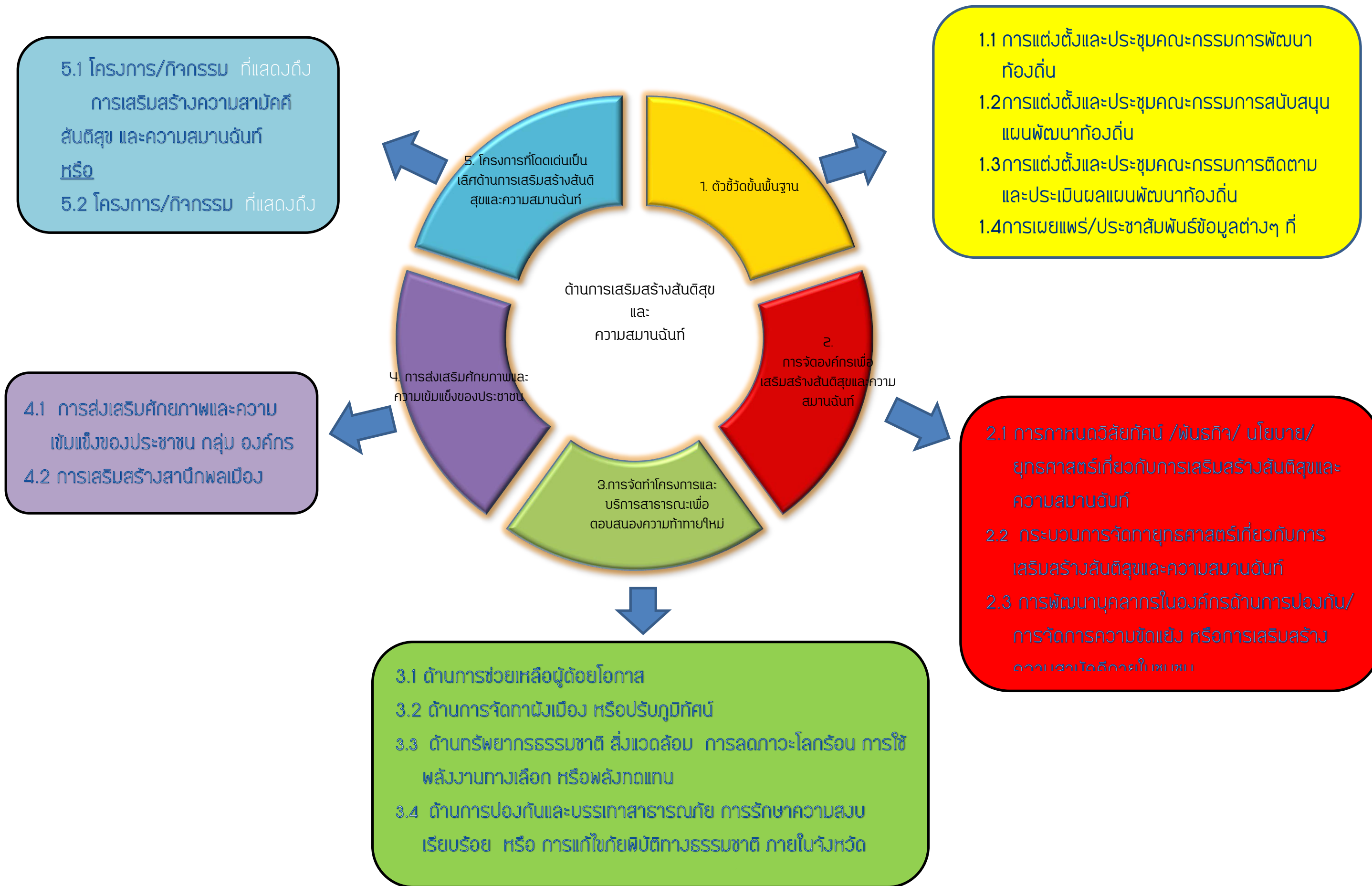
- **หมวดที่ 3 การจัดทำโครงการและบริการสาธารณะที่ตอบสนองความท้าทายใหม่** เป็นการพิจารณาจากการทำงานเชิงรุกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรองรับกับภารกิจท้าทายใหม่ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ และสะท้อนถึงการบริหารงานที่เน้นคุณภาพการให้บริการและแก้ปัญหาของประชาชนในพื้นที่อย่างสร้างสรรค์ อาทิ การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การจัดทำผังเมืองและปฏิรูปที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การใช้พลังงานทางเลือกหรือพลังงานทดแทน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความสงบเรียบร้อย การแก้ไขภัยพิบัติทางธรรมชาติ การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญา การเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นต้น
- **หมวดที่ 4 การส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งของประชาชน** เป็นการพิจารณาประเมินกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของประชาชน ทั้งในรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้โดยทั่วไป การเสริมสร้างความสามารถเฉพาะทาง การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ ค่านิยมอื่นๆ และที่สำคัญการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะศักยภาพและความเข้มแข็งของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ และขจัดความขัดแย้งในสังคม
- **หมวดที่ 5 โครงการ/กิจกรรมที่โดดเด่นเป็นเลิศด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์** เป็นการพิจารณาประเมินโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แสดงถึงการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์อย่างโดดเด่นเป็นเลิศ เพื่อเป็นตัวอย่งการบริหารงานและการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมประกอบการพิจารณา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะได้รับรางวัลพระปกเกล้าด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์จำเป็นต้องแสดงถึงแนวทางและรูปแบบการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในท้องถิ่น ในมิติต่างๆ รวม 5 มิติ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5 : แสดงเกณฑ์การประเมินรางวัลพระปกเกล้า
ประเภท การเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์

แผนภาพที่ 6 : แสดงเกณฑ์การประเมินรางวัลพระปกเกล้า จำแนกรายหมวด ประเภท การเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์

ประเภทที่ 3 ด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม

รางวัลพระปกเกล้าด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่บริหารจัดการท้องถิ่น ให้สามารถร่วมมือกับเครือข่ายจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการร่วมมือพัฒนาท้องถิ่นไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน

หลักการ: เครือข่ายกับการพัฒนาท้องถิ่น

เครือข่าย หมายถึง กลุ่มหรือองค์กรมาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยแต่ละกลุ่มและองค์กรยังคงมีโครงสร้างและอำนาจอิสระในการดำเนินภารกิจของตน

ในมิติการบริหารงานภาครัฐ เครือข่ายนำไปสู่ “โครงการริเริ่มต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ดำริให้มีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการสาธารณะ โดยสามารถวัดเป้าหมายของผลงานได้ มีการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้แต่ละหุ้นส่วนการทำงาน และได้กำหนดโครงสร้างการไหลของสารสนเทศไว้ เป้าหมายอันปลายของการทุ่มเทดำเนินงานก็คือเพื่อสร้างคุณค่าสาธารณะให้เกิดขึ้นสูงสุด เป็นคุณค่าที่ยิ่งใหญ่กว่าผลรวมจากคุณค่าของงานที่แต่ละหุ้นส่วนการทำงานสามารถทำได้ตามลำพัง โดยปราศจากการประสานความร่วมมือ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ

- ประการแรก การให้ความสำคัญกับหน่วยงานของรัฐในฐานะผู้ริเริ่มเครือข่าย
- ประเด็นที่สอง คือ เครือข่ายต้องมีเป้าหมายร่วมกัน และเป้าหมายนั้นต้องไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จด้วยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงลำพัง และ
- ประการที่สาม เครือข่ายต้องมีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์อย่างน้อยในการแลกเปลี่ยนข้อมูล

ทั้งนี้ เครือข่ายสามารถเป็นได้ทั้งเครือข่ายที่เป็นทางการและเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ รวมทั้งสามารถเป็นเครือข่ายการงานเฉพาะกิจที่ถูกจัดตั้งเป็นครั้งคราวหรือในช่วงเวลา หรืออาจเป็นเครือข่ายที่มีการทำงานถาวร

เครือข่ายพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง โครงการริเริ่มต่างๆ ที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีลักษณะเป็นการดำเนินร่วมกับกลุ่มและองค์กรภาคส่วนอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นส่วนราชการ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนาท้องถิ่นและการจัดบริการสาธารณะ มีการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างกัน แบ่งปันข่าวสารข้อมูลและทรัพยากร และมีกลไกประสานความร่วมมือซึ่งอาจเป็นทางการและไม่เป็นทางการก็ได้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินการสามารถเป็นได้

เฉพาะกิจหรือมีความเป็นหุ้นส่วนดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยที่กลุ่มและองค์กรเหล่านั้นยังคงสามารถดำรงโครงสร้างและความอิสระในการดำเนินการเฉพาะหน่วยงานของตน

ทั้งนี้ สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญของเครือข่าย 5 ประการ คือ

- 1) มีกลุ่ม/องค์กรตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรริเริ่มหรือเป็นองค์กรหลักในเครือข่าย
- 2) มีความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม/องค์กร
- 3) มีระบบการประสานความร่วมมือ
- 4) มีวัตถุประสงค์และมีแนวทางร่วมในการดำเนินการ
- 5) แต่ละกลุ่ม/องค์กรยังมีความเท่าเทียม และมีอิสระในการดำเนินงาน

ประโยชน์ของเครือข่ายที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1) เครือข่ายช่วยจำกัดจุดอ่อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ถ้าปราศจากการทำงานในลักษณะเครือข่าย โอกาสที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดบริการหรือพัฒนาพื้นที่ให้ประสบความสำเร็จมีน้อยมาก เพราะลักษณะการบริหารภาครัฐของไทยและข้อจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดอำนาจในการจัดการประเด็นปัญหาหรือพัฒนาในพื้นที่อย่างมีบูรณาการ และ ข้อจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านงบประมาณและบุคลากร

2) เครือข่ายเป็นพลังในการพัฒนาการบริการสาธารณะใหม่ๆ และสร้างคุณค่าประชาธิปไตย ทั้งนี้ เครือข่ายจะเป็นวิธีการที่ทรงพลังในการทำให้ทิศทางการพัฒนาที่ปรารถนาหรือกำหนดไว้เป็นไปได้จริง นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมการบริหาร และการพัฒนาบริการสาธารณะที่เข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น อีกทั้งแนวทางการบริหารเครือข่ายยังสอดคล้องกับวิถีประชาธิปไตย ซึ่งถือเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นอีกด้วย

โดยสรุป การสร้างและบริหารเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้นไม่ใช่ทุกเรื่องต้องบริหารในลักษณะเครือข่าย การตัดสินใจเลือกการบริหารโครงการและกิจกรรมในลักษณะของเครือข่ายควรมี ปัจจัยสนับสนุนบางประการ ดังนี้

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการ
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการจัดบริการที่แตกต่างจากเดิมหรือเป็นบริการใหม่ให้ประชาชน

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการทักษะและเทคโนโลยีที่ไม่มีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) ในภารกิจที่ต้องดำเนินการ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลากหลายหน่วยงานและมีการแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงานต่างๆ

5) หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องในภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินงานมีศักยภาพและความสามารถในการเติมเต็ม ขณะเดียวกันมีความสนใจในการร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย

เมื่อมีปัจจัยสนับสนุนเหล่านี้ ความคิดการเสริมสร้างเครือข่ายก็จะไม่ใช่เรื่องยาก

กรอบแนวคิด

จากความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเครือข่ายกับการพัฒนาท้องถิ่น การประเมินรางวัลพระปกเกล้าด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม อาศัยเกณฑ์การประเมินหรือตัวชี้วัด แบ่งเป็น 5 หมวด ดังนี้

- **หมวดที่ 1 ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน** เป็นการพิจารณาประเมินจากภารกิจที่บังคับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกระทำ หรือต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ตามระเบียบ และกฎหมาย เช่น แต่งตั้งตัวแทนประชาชนเป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เปิดเผยรายรับรายจ่าย การจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น ซึ่งในหมวดนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญของการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการเริ่มต้นเครือข่ายภาคประชาชน
- **หมวด 2 การจัดการองค์กรเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายรัฐ เอกชน และประชาสังคม** เป็นการพิจารณาประเมินภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญและการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ กลไกการดำเนินงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรองรับภารกิจในการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงาน โดยพิจารณาจากวิสัยทัศน์ นโยบายของผู้บริหาร เชื่อมโยงมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ ว่ามีการให้ความสำคัญในประเด็นการดำเนินงานแบบเครือข่ายเพียงใด ตลอดจนพิจารณาถึงความร่วมมือแบบไม่เป็นทางการและความร่วมมือแบบเป็นทางการในลักษณะบันทึกข้อตกลงร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ หรือการเข้าเป็นสมาชิกใน

กลุ่ม สมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังพิจารณาว่ามีการจัดทำฐานข้อมูลของเครือข่าย และพัฒนาการของเครือข่ายที่มีอยู่เป็นอย่างไร ก้าวหน้าและทันสมัยเพียงไร

- *หมวดที่ 3 การจัดทำโครงการและบริการสาธารณะที่ตอบสนองความท้าทายใหม่* เป็นการพิจารณาจากการทำงานเชิงรุกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรองรับกับภารกิจท้าทายใหม่ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ และสะท้อนถึงการบริหารงานที่เน้นคุณภาพการให้บริการและแก้ปัญหาของประชาชนในพื้นที่อย่างสร้างสรรค์ อาทิ การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การจัดทำผังเมืองและปรับภูมิทัศน์ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การใช้พลังงานทางเลือกหรือพลังงานทดแทน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความสงบเรียบร้อย การแก้ไขภัยพิบัติทางธรรมชาติ การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญา การเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นต้น
- *หมวดที่ 4 การส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งของประชาชน* เป็นการพิจารณาประเมินกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของประชาชน ทั้งในรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้โดยทั่วไป การเสริมสร้างความสามารถเฉพาะทาง การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ ค่านิยมอื่นๆ และที่สำคัญการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะศักยภาพและความเข้มแข็งของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น ตลอดจนเสริมสร้างการทำงานในรูปแบบเครือข่ายได้เป็นอย่างดี
- *หมวดที่ 5 การดำเนินโครงการความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม* เป็นการพิจารณาประเมินโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แสดงถึงการเสริมสร้างเครือข่าย ภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม อย่างโดดเด่นเป็นเลิศ เพื่อเป็นตัวอย่างการบริหารงานและการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมประกอบการพิจารณารางวัล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะได้รับรางวัลพระปกเกล้าด้านการเสริมสร้างเครือข่าย ภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมจำเป็นต้องแสดงถึงแนวทางและรูปแบบด้านการเสริมสร้างเครือข่าย ภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ในมิติต่างๆ รวม 5 มิติ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 7 : แสดงเกณฑ์การประเมินรางวัลพระปกเกล้า

ประเภท การเสริมสร้างเครือข่าย ภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม

แผนภาพที่ 8 : แสดงเกณฑ์การประเมินรางวัลพระปกเกล้า จำแนกรายหมวด ประเภท การเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม

